

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

№ 2/1 2025

гуманитарные науки
естественные науки
технические науки

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

2025

2/1-сан

*Ўзбекистан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоқарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз хәм хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы гүўалық берилген.*

2/1-сан 2025

март - апрель

Қарақалпақстан Республикасы мектепке шекемги хәм мектеп билимлендириуи
министрлиги, Қары Ниязий атындағы Тәрбия педагогикасы миллий институты
Қарақалпақстан филиалы

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ	Сабит НУРЖАНОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ	Захия НАРИМБЕТОВА
Айтмурат АЛЬНИЯЗОВ	Хушбоқ НОРБҰТАЕВ
Сапардурды АБАЕВ	Ойниса МУСУРМОНОВА
Адхамжон АБДУРАШИТОВ	Уролбой МИРСАНОВ
Хайрулла АЛЯМИНОВ	Сафо МАТЧОН
Мавлюда АЧИЛОВА	Шукурулло МАРДОНОВ
Азизжан АБДАЗИМОВ	Абдулхамид МИРЗАЕВ
Шухрат АБДУЛЛАЕВ	АбдимураТЕСЕМУРАТОВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ	Даулетназар СЕЙИТКАСЫМОВ
Злийха ОРАЗЫМБЕТОВА	Қалыбай ПРИМБЕТОВ
Мансурбек ОНГАРОВ	Раъно ОРИПОВА
Алишер АЛЛАМУРАТОВ	Бахтиёр РАХИМОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ	Норим РАХМАНОВ
Тўлқин АЛЛАЁРОВ	Муқаддас РАХМАНОВА
Марифжон АХМЕДОВ	Светлана СМЕРНОВА (Москва, Россия)
Гулзабира БАБАШЕВА	Тажибай САПАРБАЕВ
Умида БАҲАДИРОВА	Мухаббат САЛАЕВА
Фархад БАБАШЕВ	Гўзал СОДИҚОВА
Гулзода БОЙМУРОДОВА	Улбосын СЕЙТЖАНОВА
Гулбахар БЕКИМБЕТОВА	Амина ТЕМИРБЕКОВА
Комил ГУЛЯМОВ	Нурзода ТОШЕВА
Маманазар ДЖУМАЕВ	Куанишбек ТУРЕКЕЕВ
Асқар ДЖУМАШЕВ	Тажибай УТЕБАЕВ
Дилдора ДАВРОНОВА	Амангелди УТЕПБЕРГЕНОВ
Мухтар ЕРМЕКБАЕВ (Шимкент, Қазақстан)	Мамбеткерим ҚУДАЙБЕРГЕНОВ
Алишер ЖУМАНОВ	Амангелди ҚАМАЛОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА	Тажикал КУДАЙБЕРГЕНОВА
Холбой ИБРАГИМОВ	Ойбахор ШАМИЕВА
Шохида ИСТАМОВА	Ризамат ШОДИЕВ
ВОХИД КАРАЕВ	Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Алима КЕНЖЕБАЕВА (Тараз,Қазақстан)	Рустам ФАЙЗУЛЛАЕВ
Сарсенбай КАЗАХБАЕВ	Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Мохира КУВВАТОВА	Тармиза ХУРВАЛИЕВА
Джавдод ПЎЛАТОВ	Умид ХОДЖАМҚУЛОВ
Ярмухаммат МАДАЛИЕВ (Шимкент, Қазақстан)	Жавлонбек ХУДОЙБЕРГЕНОВ
Меруерт ПАЗЫЛОВА	Гулрухсор ЭРГАШЕВА
Пердебай НАЖИМОВ	Гавхар ЭШЧАНОВА
Асқарбай НИЯЗОВ	Қонысбай ЮСУПОВ
	Гулара ЮСУПОВА

МАЗМУНЫ

ТИЛ ХЭМ ӘДЕБИЯТ

Shirinqulova Sh.M. Tibbiy atamashunoslikni shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari	7
Pulatova Sh.S. Fransuz va o'zbek tillarida tibbiyot terminlarining leksik semantik tasnifi	11
Jumayeva G.A. Raqamli ta'lim texnologiyalarining chet tilni o'qitishdagi samaradorligi	15
Maxkamov Z.N. Ingliz tilini o'qitishda animatsiya texnologiyasini integratsiyalash: vositalar, texnikalar va natijalar	23
Urazboyeva S.O. Fonetik va orfografik mashqlar o'quvchilar faoligini oshirishda muhim vosita	28
O'razova M. Ingliz tilida amaliy san'at terminlarining leksik xususiyatlari	34
Mustafoyeva S.J. Nemis tili o'rgatishda talabalarning motivatsiyasini oshirish usullari	40
Axmedova U.K. Ingliz tilini o'qitishda talabalarning til ko'nikmalarini loyiha texnologiyasi orqali rivojlantirish	44
Bekchanova X.J. Ingliz tilini tibbiyot talabalariga o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish	49
Аташова Ф.Д. Роль и адекватность перевода в современной литературе	53
Мухаммедова О. А. Обучение лексике студентов-медиков, изучающих иностранные языки	60
Абдужабборов Б. Э. Некоторые общие вопросы теории заимствования в русском языке	64
Шарипова Х. Д. Педагогические основы формирования идеи родины у студентов на занятиях русского языка	73
Холикулова Н. Т. Влияние цифровых технологий на обучени профессиональной медицинской лексике	80
Камолова Г. Интегративный подход в обучении русскому и иностранному языку студентов медицинских вузов	86
Saydullayeva M.A. Immersive learning environments to use the target language for daily communication	92
Tashxodjayeva P.B. Improving of the medical student's for preparing effective communication and assessing its results	97
Jumayeva D.B. Morphological and syntactic characteristics of punctuation in uzbeki	105
Khabibullina L.J. Characterizing habituality	110
Normamatova D. Interrogative sentences are different in uzbek and english languages	120
Imamova G.Z. Developmental trajectories of second language learner classroomengagement: do students' task value beliefs and teacher emotional Support matter?	131
Sadikova M.B. The most effective interactive methods for teaching english	134

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Токаева Х.Б., Бердибаева Д.М. Аралыктан оқытыўдын түрли моделлери	139
Каримова К.Д. Халқ педагогикаси орқали ёшларда ватанпарварлик ғоялари ва миллий қадриятларимизни шакллантиришнинг таълим-тарбиядаги аҳамияти	143
Boltiboyev Sh.K., Axmedov D.A. O'qitish jarayonini neyron tarmoqlari orqali samaradorligini oshirish	148
Bayniyazov A.I. Mediatarbiyaning falsafiy va metodologik asoslari ("madaniyatlar aloqasi" falsafiy konsepsiyasi asosida)	154
Jobborov A. M., Meliyev M.S. O'zbekiston maktablarida ekologik madaniyatni rivojlantirish tajribalari	162
Abdikarimova F.B. Bo'lajak pedagoglarda tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda xalqaro tajribalar va innovatsion yondashuvlar	167
Xayitova M.N. Tuban o'simliklar modulini o'qitishda innovatsion metodlarning o'rni va pedagogik samaradorlikka erishishning yechimlari	173

Abdunazarova Z.Sh. Microbiology va virusologiya fanini o'qitishda kreativ yondashuvning o'rni	179
Burxonova M.M. Biotexnologiyani o'qitishda innovatsion metodlarning ahamiyati	184
Axmedova G.F. Teatr pedagogikasi vositasida talaba-yoshlarda badiiy-kreativlik kompetensiyalarini rivojlantirishning shakl, uslub va vositalari	190
Matmurotov A.A. Farididdin Attorning hayoti, ilmiy faoliyati va pedagogik g'oyalarning retrospektiv tahlili	198
Mirsagatova U. Z. Mustaqil ta'limni tashkil qilish(rus tili fani misolida)	202
Barotova Sh. B. Gender yondashuv asosida bolalarni kasbga yo'naltirishda oila va maktab hamkorligini yo'lga qo'yish	206
Axatqulov A. A. Pedagogik psixologiya va didaktika nuqtai nazaridan tadqiqotchilik kompetensiyasining mazmuni va tarkibiy qismlari	210
Turakulova V.X. Zamonaviy global ekotizimdagi muammolar va ular bilan bog'liq holda yosh avlodning ekologik kompetensiyasini rivojlantirish zarurati	214
Jabborova M. Sh. Til o'rgatishda interfaol metodlarni yo'li	218
Isayeva D. Talabalarda sanogen refleksiyaning rivojlantirishning metodologik asoslari	221
Zaynidinova Z. Talabalarni kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishning pedagogik shart –sharoitlari	225
Собиров Д.Т. Методика создания самостоятельных обучающих задач студентов по предметам, совершенствующим педагогические теоретические знания	229
Сиддикова Ш.А. Современные стратегии формирования естественнонаучной грамотности (science) в школьном обучении	233
Turemuratova A.B., Qonratbaeva F. I., Orazbaeva M.B., Ramonova A.Z. Pedagogical mechanisms of developing collaborative skills of students based on multi-vector approaches in education	236
Mirsadullaev M.M. Styles of g'ijjak performance by representatives of the fergana valley school	242
Shokirkhonov B.B. Methodology for organizing instrumental (clubs)	249
Gaffarova Sh.Sh. The role of textbooks in the mastering of musical culture lessons by students in general schools	256
Kurbanova F.K. Methods of developing intercultural competence in students	262

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ҲАМ РУЎХИЙЛИҚ ТИЙКАРЛАРИ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Xaydaraliyev X. X. Vatanparvarlikning mazmun-mohiyati, axloqiy me'zonlari va ilmiy-konseptual asoslari	274
Nishonov X. X. Ma'naviy-ma'rifiy jarayonlarni boshqarish modellari va tamoyillari	280
Matnazarova K.O., Otaboeva Sh. F. Mutafakkir allomalar asarlarida komil inson tarbiyasi	285
Bo'tayeva N.A. Komil g'azallarida islom falsafasining badiiy talqini	291
Abdullayev A.A. Bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorlashning nazariy asoslari	296
Shokhida M.A. Developing the pragmatic, communicative and cultural competencies of students in the non-philological (history) education field based on authentic texts	300

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Shodmanova Sh. K. Kimyo fanini samarali o'rganishda refleksiyaning o'rni	306
Bekmurodova M.B. Nazariy mexanika fanini o'qitish jarayonida dasturiy ta'lim vositalaridan foydalanishning imkoniyatlari	312
Muhammadova D.A. Molekulyar fizika fanini o'qitishda kreativ kompetentlikni rivojlantirishda raqamli ta'lim vositalardan foydalanish	320
Jo'rayev H.O., Fayziyeva X.A. Mexanika fanini o'qitishda qo'llaniladigan zamonaviy web-platfomalar tahlili (google classroom, moodle, edmodo, khan academy va boshqalar)	327

TIL O'RGATISHDA INTERFAOL METODLARNI YO'LI

Jabborova M.Sh.

Toshkent tibbiyot akademiyasi o'qituvchisi

Tayanch so'zlar: interfaol metodlar, til o'rgatish, kommunikativ yondashuv, faollik, innovatsiya, ta'lim jarayoni, pedagogik texnologiya.

Ключевые слова: интерактивные методы, преподавание языка, коммуникативный подход, активность, инновация, образовательный процесс, педагогическая технология.

Key words: interactive methods, language teaching, communicative approach, activity, innovation, educational process, pedagogical technology.

РЕЗИЮМЕ:

Ushbu maqolada til o'rgatishda interfaol metodlarni qo'llashning samaradorligi va uning pedagogik ahamiyati yoritiladi. O'quvchilarning faolligini oshirish, real situatsiyalarni simulyatsiya qilish va raqamli resurslar bilan integratsiya kabi omillar til kompetensiyasini mustahkamlashda muhim rol o'ynashi ta'kidlanadi. Metodlarni to'g'ri joriy qilish yo'llari ko'rib chiqiladi. Baholash va teskari aloqa usullari jarayonni takomillashtirishga yordam beradi.

РЕЗИЮМЕ:

В данной статье рассматривается эффективность применения интерактивных методов при обучении языкам и их педагогическое значение. Подчеркивается роль таких факторов, как повышение активности учащихся, моделирование реальных ситуаций и интеграция с цифровыми ресурсами. Также изучаются пути правильного и эффективного внедрения методик, а обратная связь способствует совершенствованию учебного процесса. Внимание уделяется коммуникативным навыкам.

SUMMARY:

This article examines the overall effectiveness of applying interactive methods in language teaching and their pedagogical significance. Emphasis is placed on factors such as increasing student engagement, simulating real-world scenarios, and integrating digital resources. The paper also explores strategies for successful method implementation, while feedback mechanisms enhance the learning process.

Zamonaviy ta'lim jarayonida interfaol metodlar alohida ahamiyat kasb etadi. Til o'rgatish va o'qitish jarayonida traditsion yondashuvlardan farqli o'laroq, interfaol metodlar o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish hamda real hayotiy situatsiyalarni tushunib ularga mos ravishda javob bera olish malakalarini rivojlantirish imkonini beradi. Shuningdek, ushbu metodlar orqali o'quvchilarning lingvistik malakalaridan tashqari, shaxsiy xulq-atvor va

tanqidiy fikrlash kompetensiyalari ham mustahkamlanadi. Bunday yondashuvning muvaffaqiyati, avvalo, o'qituvchi hamda o'quvchining faol hamkorligi va qo'llanayotgan usullarni ijodiy moslashtirishga bog'liq.

Interfaol metodlar til o'rganishda ilmiy tadqiqotlarning ko'rsatishicha, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda eng muhim vositalardan biri hisoblanadi. Til – bu insonlar orasidagi aloqa vositasi bo'lib, undan samarali foydalanish, suhbatdosh bilan to'g'ri muloqot qila olish, o'z fikrlarini erkin ifoda etish va boshqalarni tinglab, javob berish kabi ko'nikmalarni talab etadi. Shunday ekan, interfaol metodlarning qo'llanishi jarayonda o'qituvchining asosiy vazifasi o'quvchilarda ijodiy tafakkurni uyg'otish, ularning ehtiyojlari va qiziqishlariga mos mavzularni tanlash va o'quvchilarga individual yondashuvni taklif qilishdan iborat bo'ladi.

Interfaol metodlarni qo'llashda o'qituvchining mahorati muhim o'rin tutadi. Chunki o'quvchilarning ehtiyojlarini aniqlash, mos dastur tuzish, mashg'ulotlarni mazmunan boyitish va faol muhitni yarata bilish o'qituvchidan pedagogik, psixologik va metodik bilimlar uyg'unligini talab etadi. O'quv jarayonida rolli o'yinlar, debatlar, munozaralar, klaster tuzish yoki hamkorlikda loyihalar tayyorlash kabi usullar yordamida samarali o'quv muhiti vujudga keltiriladi. O'quvchi bunday mashg'ulotlarda ijodiy izlanishlarga yo'naltiriladi hamda tilni faqat nazariy emas, balki amaliy ravishda o'zlashtiradi.

Til o'rgatishdagi interfaol metodlar orasida “jangovar topshiriqlar” yoki “vaziyatli mashqlar” katta ahamiyatga ega. Ushbu mashqlar orqali o'quvchi real kommunikativ vaziyatlarda ishtirok etish tajribasini oladi. Masalan, savdo do'konida muloqot, rasmiy muassasada hujjat topshirish yoki telefoniya orqali suhbatlashish kabi holatlar simulyatsiya qilinadi. O'quvchilarga rol berish, ular orasida suhbatni kuzatish va qayta alohida tahlil qilish, aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha takliflar berish – bularning barchasi til qobiliyatini real hayotda sinab ko'rishga yordam beradi.

Interfaol metodlarning yanada samarali bo'lishi uchun zamonaviy axborot texnologiyalari, xususan, raqamli platformalar va onlayn resurslar bilan integratsiya qilish muhimdir. Masalan, videodarslar, audioresurslar va interfaol mashqlar o'quvchilarga mustaqil ravishda ishlash imkonini beradi, zero ular istalgan vaqtda internet orqali kerakli ma'lumotga murojaat qilishi va o'z bilimlarini mustahkamlashi mumkin. Bunday usullar o'qituvchining vazifasini ham yengillashtiradi, chunki ular jarayonni masofaviy shaklda ham tashkil eta oladilar. Shu tariqa interfaol metodlar bilan raqamli resurslar uyg'unligi o'quv sifati va samaradorligini oshiradi.

Shu o'rinda motivatsiya masalasiga ham e'tibor qaratish lozim. Interfaol ta'limda o'quvchilarda birgalikda ishlash, hamkorlikda muammolarni hal etish, fikr almashish, o'zgacha yondashuvlarni kashf qilish kabi jarayonlar juda muhim.

Tilni o'rganish faqat grammatik qoidalarga e'tibor qaratishdan iborat emas, balki mazmunli kommunikatsiya barpo etish bilan bevosita bog'liq. O'quvchilar o'zaro interfaol aloqaga kirishish orqali lug'at boyligini kengaytirish, talaffuzni takomillashtirish va muloqot madaniyatini rivojlantirish imkoniga ega bo'ladilar. Bu esa o'z navbatida o'rganilayotgan til muhitiga chuqurroq sho'ng'ish imkonini yaratadi.

Interfaol metodlar bilan bog'liq yana bir jihat – baholash mexanizmlarining takomillashtirilishi. An'anaviy baholash tizimlari ko'pincha o'quvchilarning faqat yodlash qobiliyatini sinovdan o'tkazish bilan cheklanadi. Lekin interfaol metodlar jarayonida o'quvchilarning fikrlash doirasi, o'zini namoyon etish, jamoaviy ishda ko'rsatgan faollik, mustaqil mas'uliyatni his qilish kabi omillar ham inobatga olinadi. Teskari aloqani muntazam tashkil etish, qisqa fikr-mulohazalar yozish yoki yakuniy natijalarni birga tahlil qilish orqali o'quvchilar o'z kamchiliklarini anglab, bilimini oshirish uchun individual reja tuzib olishi mumkin.

Shuningdek, interfaol metodlarda madaniy kontekst ham e'tibordan chetda qolmaydi. Til – bu faqat grammatik qoidalar to'plami emas, balki u jamiyatning madaniy an'analari, urf-odatlar va qadriyatlar bilan ham chambarchas bog'liq. Bunday madaniy jihatlar interfaol vazifalar orqali yanada samarali yoritiladi. Masalan, turli millatlarga xos o'yinlar, bayramlar, musiqa yoki adabiy namunalar bilan ishlash o'quvchilarda qiziqish uyg'otishi, ularda kashf etish istagini oshirishi mumkin. Shu tariqa interfaol ta'lim orqali til o'rganish jarayoni yanada ma'noli va boy ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, til o'rgatishda interfaol metodlarni qo'llash o'quv jarayonining samaradorligi va sifatini oshirishda bebaho usuldir. Ushbu metodlar o'quvchilarni faol fikrlash, ijodiy yondashish va real hayotiy situatsiyalarda bilimlarini qo'llashga tayyorlaydi. Interfaol metodlarning muvaffaqiyati o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlikning to'g'ri yo'lga qo'yilishiga, zamonaviy texnologiyalardan unumli foydalanishga va o'quvchilarning ehtiyojlarini hisobga olgan holda mashg'ulotlarni rejalashtirishga bog'liq. Ana shu omillar uyg'unligi orqali tilga oid bilimlar chuqurlashib, ta'lim jarayoni nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham mustahkam poydevorga ega bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Allayorova N.N. Interfaol ta'lim metodlari: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan, 2019. – 256 b.
2. Rahimov K.R. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2020. – 312 b.
3. Shodmonov R.S. Innovatsion ta'lim texnologiyalari: Til o'rgatish tajribalari. – Samarqand: Zarafshon, 2021. – 198 b.
4. Brown H.D. Principles of Language Learning and Teaching. – New York: Longman, 2014. – 356 p.
5. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2017. – 284 p.